

Mapování cvrčilky slavíkové a slavíka modráčka na Vysočině

Vojtěch Kodet & Dana Kodetová

listopad 2015

Mapování cvrčilky slavíkové a slavíka modráčka na Vysočině

Ing. Vojtěch Kodet, Ph.D. & Ing. Dana Kodetová

listopad 2015

Obsah

Úvod	3
Metodika	4
Výsledky	5
Zhodnocení přínosu projektu	8
Literatura	8
Fotodokumentace	9

Tento projekt (č. 121537) byl v roce 2015 částečně finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity, což je národní program Českého svazu ochránců přírody financovaný Ministerstvem životního prostředí ČR a státním podnikem Lesy České republiky. Děkujeme.

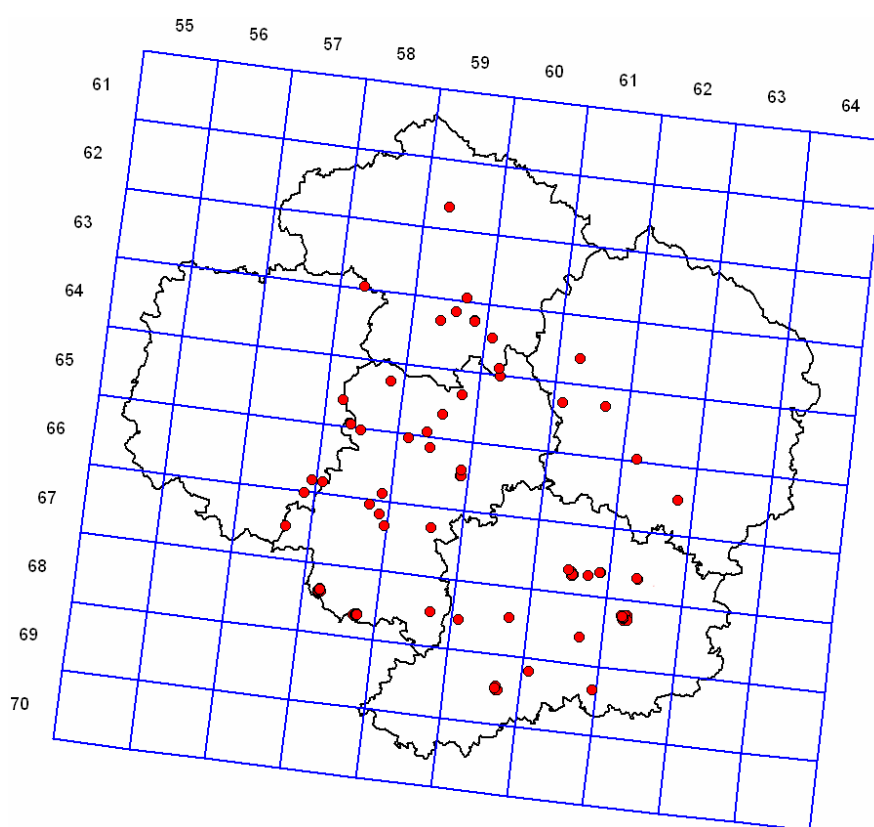
Úvod

Naše organizace se zabývá ochranou a výzkumem ptáků a jejich lokalit a prostřednictvím našeho pozemkového spolku Gallinago se zabýváme i praktickou péčí o přírodně cenné lokality a provádíme revitalizace mokřadů. U významných dosud zvláště nechráněných lokalit se snažíme prosazovat jejich ochranu. V posledních letech jsme prosadili vyhlášení přírodní památky Starý Přísecký rybník (okres Jihlava) a přírodní památky Ptáčovské rybníky (okres Třebíč). Pro zajištění ochrany významných hnízdišť ptáků shromažďujeme data o výskytu jednotlivých druhů, zejména chráněných a ohrožených.

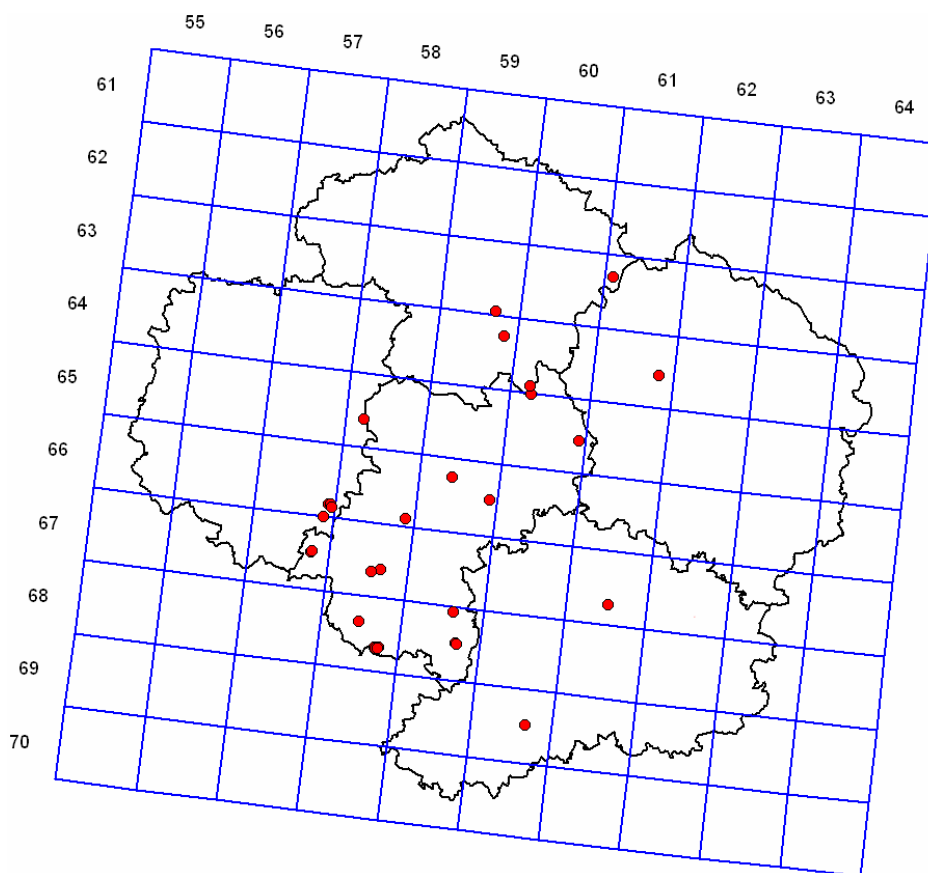
V Kraji Vysočina evidujeme údaje o hnízdním výskytu **cvrčilky slavíkové (*Locustella luscinioides*)** v 5 okresech, ve 27 mapovacích kvadrátech, na 51 lokalitách.

V Kraji Vysočina evidujeme údaje o hnízdním výskytu **slavíka modráčka střeoevropského (*Luscinia svecica cyaneula*)** v 5 okresech, v 16 mapovacích kvadrátech, na 23 lokalitách.

Obr. 1: Hnízdní výskyty cvrčilky slavíkové (*Locustella luscinioides*) v Kraji Vysočina evidované Pobočkou ČSO na Vysočině.

Obr. 2: Hnízdní výskyty slavíka modráčka střeoevropského (*Luscinia svecica cyaneola*) v Kraji Vysočina evidované Pobočkou ČSO na Vysočině.

Metodika

Zjišťování hnízdního výskytu vybraných druhů bylo realizováno zejména formou akustického mapování, přičemž pořízené nahrávky byly zpracovány spektrogramovou analýzou audiozáznamů v programu AM Services podle metodiky SAVICKÉHO (2008). Pomocí digitálních zvukových záznamníků lze podchytit i skrytě žijící a noční druhy. Všechny pořízené nahrávky jsou archivovány. Takto získaná data byla doplněna údaji zjištěnými při návštěvách lokalit. Projekt byl realizován v Kraji Vysočina a byly do něj zahrnuty také lokality v péči našeho Pozemkového spolku Gallinago. Získaná data byla zadána do Nálezové databáze ochrany přírody.

Ve výsledcích jsou prezentovány aktualizované „**Savického grafy**“, které představují akustickou aktivitu druhu během roku. Tento typ grafu byl pojmenován po našem členu Janu Savickém (*1962 †2011), který byl propagátorem akustického mapování ptáků a naprogramoval software umožňující relativně snadnou a rychlou analýzu a zpracování velkého množství zvukových nahrávek. Právě díky jeho programu mohly tyto grafy vzniknout.

Tab. 1: Přehled vyhodnocovaných druhů.

Použité symboly:

Vyhláška: Označení kategorií zvláště chráněných druhů podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. ve znění vyhlášek č. 175/2006 Sb. a č. 393/2012 Sb.: §§§ - kriticky ohrožený, §§ - silně ohrožený, § - ohrožený

Červený seznam: Označení kategorií ohrožených druhů podle Červeného seznamu ptáků ČR (ŠTASTNÝ et BEJČEK 2003): CR - kriticky ohrožený, EN - ohrožený, VU - zranitelný, NT - téměř ohrožený, LC - nejméně dotčený

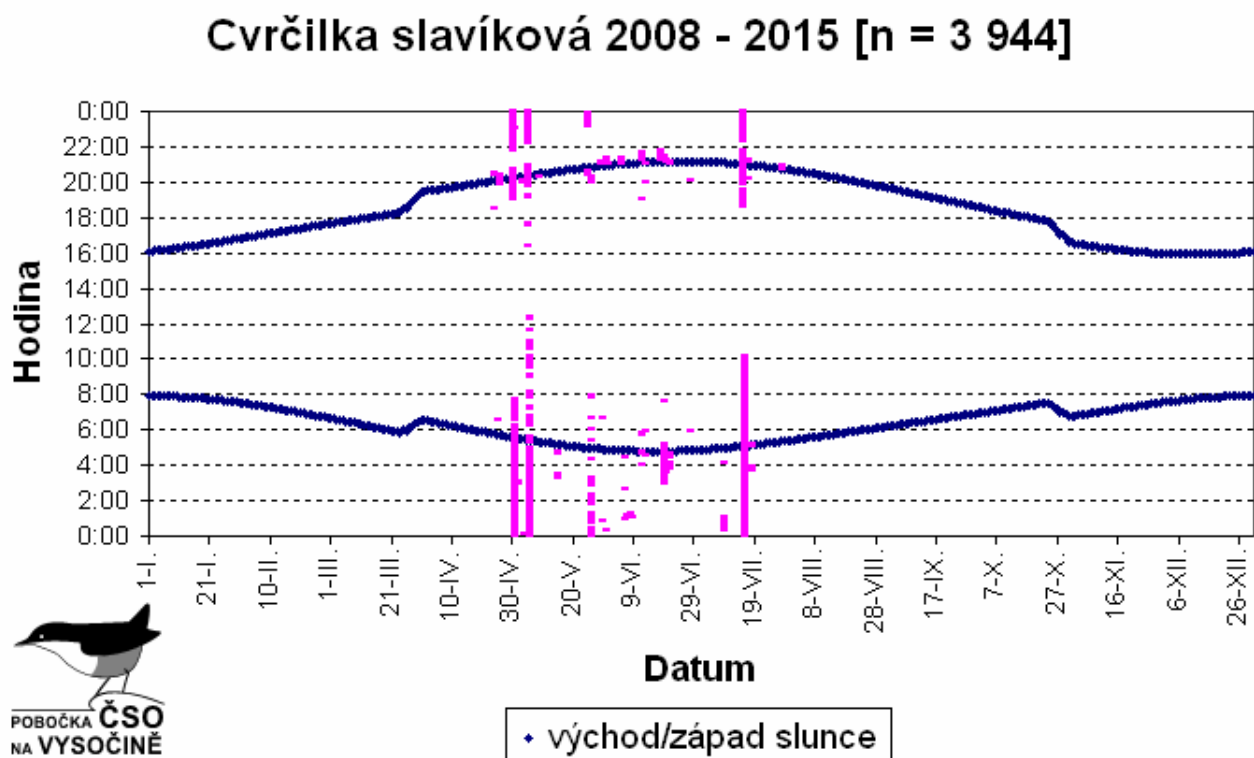
Taxon	Vyhláška	Červený seznam
PĚVCI (PASSERIFORMES)		
Slavík modráček středoevropský (<i>Luscinia svecica cyanecula</i>)	§§	EN
Cvrčilka slavíková (<i>Locustella luscinioides</i>)	§	EN

Výsledky

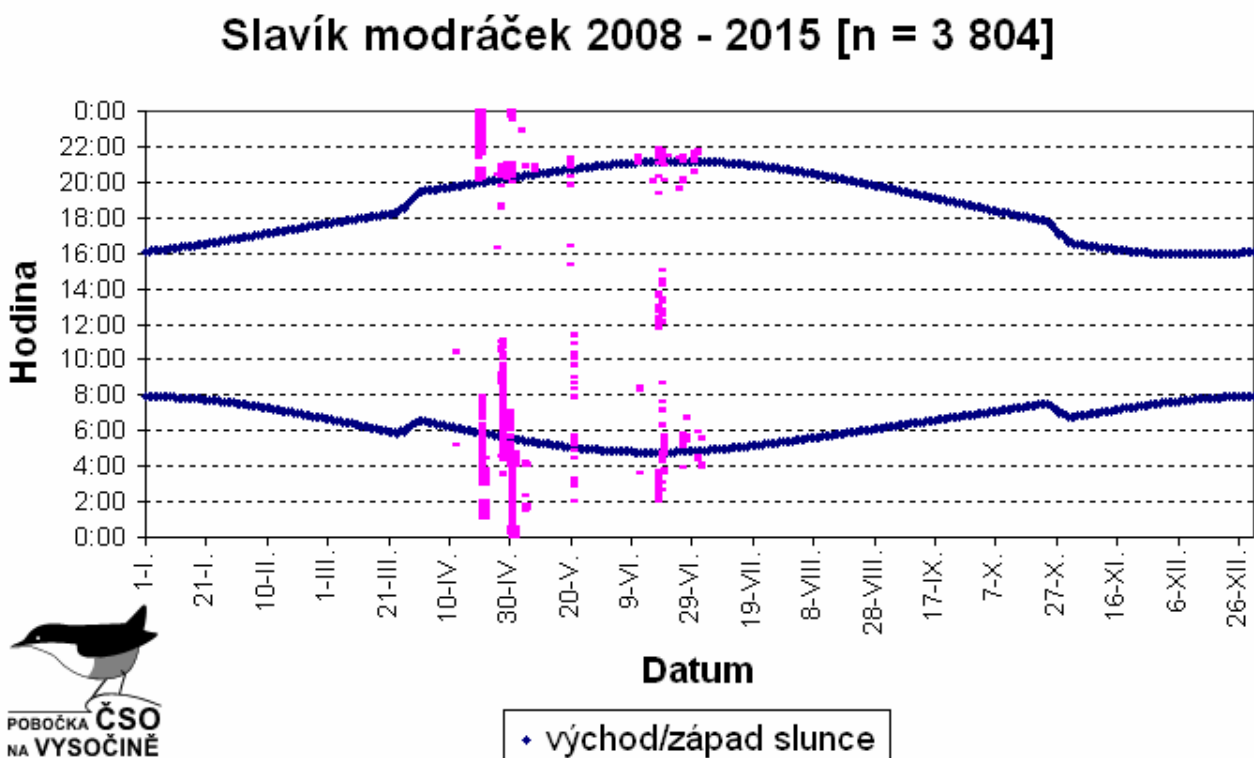
Tab. 2: Pozitivní záznamy cvrčilky slavíkové (*Locustella luscinioides*) v Kraji Vysočina v roce 2015.

Lokalita	Datum	Počet (doklad)	Autor záznamu (zdroj)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	5.5.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
r. Nový u Háje, Moravské Budějovice [TR]	25.4.2015	1 zp. M	Škorpíková V. (AVIF)
r. Nový u Háje, Moravské Budějovice [TR]	24.5.2015	1 zp. M	Škorpíková V. (AVIF)
r. Smrk, Vanov [JI]	5.7.2015	1 zp. M	Hruška F. (AVIF)
r. Starý (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	18.5.2015	1 zp. M	Kodet V., Kodetová D.
r. Starý (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	18.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Starý (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	19.5.2015	2 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Starý (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	20.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Starý (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	21.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Starý (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	22.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Židloch (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	18.5.2015	1 zp. M	Kodet V., Kodetová D.
r. Židloch (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	18.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Židloch (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	19.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Židloch (PP Ptáčovské rybníky), Ptáčov [TR]	22.5.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Jiříkovský, Jiříkov [HB]	24.5.2015	1 zp. M	Tichý P. (AVIF)
r. Jiříkovský, Jiříkov [HB]	31.5.2015	1 zp. M	Kašpar G. (AVIF)
r. Jiříkovský, Jiříkov [HB]	1.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Jiříkovský, Jiříkov [HB]	2.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Panský, Kamenice [JI]	31.5.2015	1 zp. M	Čutka M., Hruška F. (AVIF)
r. Termesivské, Termesivy [HB]	5.5.2015	1 zp. M	Hlaváčová P. (AVIF)
r. Termesivské, Termesivy [HB]	1.6.2015	1 zp. M	Hlaváčová P. (AVIF)
r. Termesivské, Termesivy [HB]	22.6.2015	1 zp. M	Kameníková E. (AVIF)

Obr. 5: Savického graf zpěvu cvrčilky slavíkové (*Locustella luscinioides*) zaznamenaný při akustickém mapování v Kraji Vysočina.

Obr. 6: Savického graf zpěvu slavíka modráčka střeoevropského (*Luscinia svecica cyaneola*) zaznamenaný při akustickém mapování v Kraji Vysočina.

Tab. 3: Pozitivní záznamy slavíka modráčka střeoevropského (*Luscinia svecica cyaneola*) v Kraji Vysočina v roce 2015.

Lokalita	Datum	Počet (doklad)	Autor záznamu (zdroj)
mokřad Bazanovec (r. Lipka), Bartoušov [HB]	25.6.2015	4 ad.	Hlaváčová P. (AVIF)
mokřad Bazanovec (r. Lipka), Bartoušov [HB]	25.6.2015	1 hn. P	Tichý P. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	4.4.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	9.4.2015	1 zp. M	Dušek M. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	23.4.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	22.5.2015	2 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	29.5.2015	2 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	31.5.2015	1 zp. M	Hruška F. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	15.6.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
mokřad Frejlach, Horní Cerekev [PE]	23.6.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
mokřad Hornoveský, Horní Ves [PE]	9.4.2015	1 zp. M	Dušek M. (AVIF)
PR Kamenná Trouba, Lipnice nad Sázavou [HB]	15.7.2015	1 M (nosí potravu)	Zeman J. (AVIF)
PR V Lisovech, Jihlávka [JI]	10.4.2015	2 zp. M	Dušek M. (AVIF)
PR V Lisovech, Jihlávka [JI]	19.4.2015	1 zp. M (foto)	Kodet V., Kodetová D.
PR V Lisovech, Jihlávka [JI]	25.4.2015	1 zp. M	Dušek M. (AVIF)
PR V Lisovech, Jihlávka [JI]	23.5.2015	1 zp. M	Dušek M. (AVIF)
r. Bělohradský (PR Rašeliniště Kaliště), Kaliště [JI]	10.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Chobot, Horní Cerekev [PE]	3.4.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
r. Chobot, Horní Cerekev [PE]	21.5.2015	1 zp. M	Štěrba O. (AVIF)
r. Chobot, Horní Cerekev [PE]	4.9.2015	1 M	Dušek M. (AVIF)
r. Chobot, Horní Cerekev [PE]	8.9.2015	1 M	Štěrba O. (AVIF)
r. Olešský, Olší [JI]	11.4.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Olešský, Olší [JI]	12.4.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Smíchov, Borovná [JI]	12.4.2015	1 zp. M	Hruška F. (AVIF)
r. Šilhan, Borovná [JI]	26.4.2015	1 zp. M	Hruška F. (AVIF)
r. Zdislavický, Zdislavice [HB]	18.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Zdislavický, Zdislavice [HB]	19.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
r. Veselský, Nové Veselí [ZR]	11.7.2015	2 ad. (nosí potravu)	Mikule V. (AVIF)
rašeliniště Bažantka (v PR Doupský a Bažantka), Doupě [JI]	19.4.2015	1 zp. M	Kodet V., Kodetová D.
rašeliniště Bažantka (v PR Doupský a Bažantka), Doupě [JI]	10.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.
rašeliniště Bažantka (v PR Doupský a Bažantka), Doupě [JI]	11.6.2015	1 zp. M (audio)	Kodet V., Kodetová D.

Přehled lokalit, kde nebyl žádný z cílových druhů při průzkumu v hnízdním období v roce 2015 zaznamenán:

- 1) PR Chvojnov, Milíčov [JI]
- 2) PR Nad Svitákem, Milíčov [JI]
- 3) PR Šimanovské rašeliniště, Šimanov [JI]
- 4) r. Bezděkov, Stropošín [TR]
- 5) r. Bor Malý, Trnava [TR]
- 6) r. Bor Velký, Trnava [TR]
- 7) r. Bor, Horní Dubenky [JI]
- 8) r. Borský, Polná [JI]
- 9) r. Broum, Buková [JI]
- 10) r. Březina, Trnava [TR]
- 11) r. Bukovský I. (v PP Bukovské rybníčky), Buková [JI]
- 12) r. Bukovský II. (v PP Bukovské rybníčky), Buková [JI]
- 13) r. Bukovský III. (v PP Bukovské rybníčky), Buková [JI]
- 14) r. Bukovský IV. (v PP Bukovské rybníčky), Buková [JI]
- 15) r. Bukovský V. (v PP Bukovské rybníčky), Buková [JI]
- 16) r. Černý, Smrčná [JI]
- 17) r. Červený, Jemnice [TR]
- 18) r. Dářko Velké, Škrdlovice [ZR]
- 19) r. Jilmík Horní, Hodice [JI]
- 20) r. Jiříkovský, Jiříkov [HB]
- 21) r. Kachlička, Boňkov [HB]
- 22) r. Kotlaský, Radostín nad Oslavou [ZR]
- 23) r. Kukle, Polná [JI]
- 24) r. Lhotecký, Bezděkov u Libice nad Doubravou [HB]
- 25) r. Lukavec Dolní, Pálovice [TR]
- 26) r. Lukavec Horní, Pálovice [TR]
- 27) r. Maršovský, Zbilidy [JI]
- 28) r. Mordovna Dolní, Zbilidy [JI]
- 29) r. Mordovna Horní, Zbilidy [JI]
- 30) r. Mordovna Prostřední, Zbilidy [JI]
- 31) r. Nemojovský, Nemojov [PE]
- 32) r. Nový (v PP Vílanecské rašeliniště), Vílanec [JI]
- 33) r. Nový, Nová Ves [JI]
- 34) r. Nový, Panská Lhota [JI]
- 35) r. Obecník, Horní Libochovná [ZR]
- 36) r. Olšínský, Rudolec [ZR]
- 37) r. Pařez (PR Rybník Pařez), Kaliště [PE]

- 38) r. Polánky, Opatov [JI]
 39) r. Rákosník (mokřina pod hrází), Častrov [PE]
 40) r. Sádecký, Čáslavice [TR]
 41) r. Starý (PP Starý Přísecký rybník), Příseka [JI]
 42) r. Stavenov, Nová Ves u Chotěboře
 43) r. Sviták, Milíčov [JI]
 44) r. Šamonín, Brtnice [JI]

- 45) r. Tuksa, Krasoňov [JI]
 46) r. Ústrašínský, Ústrašín [PE]
 47) r. Vazebný, Rudolec [ZR]
 48) r. Záhumenní, Bohdalov [ZR]
 49) r. Zbinožský, Zbinohy [JI]
 50) r. Znětínecký, Znětínek [JI]
 51) tůň Šamonín, Brtnice [JI]

Zhodnocení přínosu projektu

Zvukové nahrávky jsou archivovány a lze je zpracovat třeba i v budoucnu novými metodami, případně porovnat s nahrávkami nově pořízenými. Přínosem projektu je zjištění nových hnízdních lokalit či ověření stávajícího výskytu na historických lokalitách. Získaná data byla zapsána do Nálezové databáze ochrany přírody, čímž budou k dispozici i orgánům ochrany přírody. Pro nás budou data sloužit k zajištění lepší ochrany těchto druhů. Potěšitelné je opakované potvrzení hnízdního výskytu slavíka modráčka střeoevropského na rašeliništi Bažantka, na plochách v péči našeho pozemkového spolku Gallinago. Potěšující je i hnízdní výskyt tohoto druhu u nově vytvořených tůní v přírodní rezervaci V Lisovech a cvrčilky slavíkové na dvou rybnících v přírodní památce Ptáčovské rybníky, jejíž vyhlášení jsme iniciovaly. Ačkoliv se oba druhy v posledních letech na Vysočině šíří, stále se jedná o řidce rozšířené druhy, které obsazují převážně jen ty nejvýznamnější mokřadní lokality. Společný hnízdní výskyt obou druhů byl v roce 2015 zjištěn pouze na mokřadu Frejlach, který je jednou z ornitologicky nejvýznamnějších mokřadních lokalit v kraji.

Tab. 4: Obsazenost sledovaných lokalit cílovými druhy v Kraji Vysočina v roce 2015.

	Počet lokalit	obsazenost lokalit [%]
Počet sledovaných lokalit	71	
Cvrčilka slavíková	8	11,3
Slavík modráček střeoevropský	13	18,3
společný výskyt obou druhů	1	1,4

Literatura

- SAVICKÝ J., 2008:** Techniky akustického monitoringu ptáků. – *In:* KODET V., SAVICKÝ J. et HERTL I., 2008: Závěrečná zpráva projektu Využití informačních technologií v ornitologickém výzkumu na Vysočině. – *Pobočka ČSO na Vysočině, Jihlava: 9-37.*
- ŠTASTNÝ K. et BEJČEK V., 2003:** Červený seznam ptáků České republiky. – *In:* PLESNÍK J., HANZAL V. et BREJŠKOVÁ L. [eds.]: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – *Příroda 22: 95-120.*

Fotodokumentace

foto Vojtěch Kodet, Dana Kodetová

mokřad Bazanovec (rybník Lipka)

mokřad Frejlach

rybník Chobot

rybník Třeštický

rašeliště Bažantka

PR V Lisovech a zde zdokumentovaný samec slavíka modráčka (19.4.2015)

Olešský rybník

rybník Černíč